

EEN ZEKERE HOUVAST VOOR BEGINNENING SCHRIJVERS

Kris Van Eygen © EYGEN-BOEKEN.be

Van Kris Van Eygen zijn verschenen:

Hoe ik drek nek (1995)

Race naar de maan (1997)

De spieders van Toil Darranjé (1998)

De minnaren van Bokrijk (1999)

Net toen de wereld verduisterde (1999)

Het 18-dagen ultimatum (2001)

De heer van Doeatstad (2002)

Meneer p en zijn Hollandse gezelschap (2004)

Waarom wij niet meer seriemoorden (2005)

De bende van de paars-groene mannen (2005)

De relikwieënverzamelaar (2006)

De deur van het eeuwige leven (2009)

De man met de sigaret (2010)

De wespenvangers van Tornac (2010)

Papa komt slapen wanneer de vogeltjes fluiten (2011)

De droene bliender (2013)

Winterhutje (2015)

Hemelsbreed: 25 jaar hekel-, treur- en kreupeldichten (2016)

Ik kom even op verhaal (2017)

De ten dode opgeschreven mensen (2020)

Eerste druk: januari 2021

Omslagillustratie: Kris Van Eygen

Foto auteur: Patricia Budenaerts

Uitgever: Kris Van Eygen © www.eygen-boeken.be

Zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever mag je niets uit deze uitgave verveelvoudigen, opnemen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar maken, in enige vorm of op enige wijze. Ondanks alle aan de samenstelling van dit boek bestede zorg kan de auteur noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor schade die het gevolg is van enige fout in deze uitgave.

EEN ZEKERE HOUVAST
VOOR
BEGINNELING SCHRIJVERS

door

KRIS
VAN EYGEN

*Hebban olla vogala nestas bigunnan, hinase hic enda thu,
wat unbidan we nu?*

Het is een hele historie, te gek voor woorden

Het Nederlands behoort net zoals het Engels, het Duits en de Scandinavische talen tot de Germaanse talenfamilie.

Het Oudnederlands stamt uit het Frankisch, dat op zijn beurt beïnvloed werd door de Saksische en Friese dialecten. Het werd gesproken in het noorden, zoals in het oude Vlaanderen en Nederland, maar in het zuiden, waar nu Wallonië ligt, werd een verbasterd Latijn gesproken. In die tijd kunnen we dus al spreken van een heuse taalgrens.

Er zijn weinig bronnen bewaard gebleven, maar het Oudnederlands, met zijn heldere uitgangen en zijn talrijke verbuigingsvormen, werd gesproken tot in de twaalfde eeuw. Voorbeeldzin: Hebban olla vogala nestas bigunnan, hinase hic enda thu, wat unbidan we nu? Wat zoveel wil zeggen als: Hebben alle vogels nesten begonnen, behalve ik en jij; wat wachten we nu?

Van het Middelnederlands, dat gesproken werd tot in de zestiende eeuw, zijn echter genoeg bronnen voorhanden waaruit het verschil met het Oudnederlands duidelijk blijkt. De heldere uitgangen en de verbuigingsvormen vielen weg en sommige dialecten namen in belangrijkheid toe. Het Limburgs was geen groot succes bij de bevolking, maar het Vlaams werd toonaangevend vanwege de veroveringspolitiek van de Vlaamse graven en de bloei van de haven van Brugge en Gent. Vanaf de vijftiende eeuw kreeg het Brabants echter meer aanzien door de Bourgondische graven die in Brussel het hof maakten. Ook de oprichting van de Leuvense universiteit en de groei van de Antwerpse haven bepaalden de omgangstaal.

Er was dus nog geen sprake van een algemene taal, maar daar kwam verandering in door de godsdiensttwisten naar aanleiding van het ontstaan van het protestantisme. Rijke en geleerde burgers uit Vlaanderen en Brabant trokken naar

Nederland en bepaalden mee het Hollandse dialect, en zo ontstond onze standaardtaal.

Hoge ambtenaren en handelaars spraken die taal in beperkte kring, maar boeken- en toneelschrijvers zorgden ervoor dat de taal over heel Nederland werd verspreid, ook de vertaling van de bijbel hielp daarbij. Na de Franse bezetting, rond 1800, werd het Frans de taal van de burgerij en het Vlaams de taal van het gewone volk. Maar geleidelijk won het Vlaams aan belang en werd het duidelijk dat de Vlamingen zich bij hun noorderburen moesten aansluiten. Uit die samenwerking ontstond het Algemeen Nederlands.

De Leidense hoogleraar Matthijs Siegenbeek publiceerde in 1804 voor de Bataafse republiek een *Verhandeling over de Nederduitsche spelling ter bevordering van eenparigheid in dezelve*. Na de eenmaking van de Nederlanden in 1815 werd de spelling-Siegenbeek ook bij ons ingevoerd. Na 1830 nam het verzet tegen deze Hollandse spelling nog toe. Jan Frans Willems stelde in 1839 een spelling voor, die in 1844 door de regering werd overgenomen. In België was deze spelling opgelegd, in Nederland aanbevolen.

De Nederlandse taalkundigen Matthias de Vries en L.A. Te Winkel ontwierpen in 1863 een nieuwe spelling voor het Woordenboek der Nederlandsche taal. In België werd de spelling De Vries - Te Winkel van kracht in 1864. Van R.A. Kollewijn verscheen in 1891 *Onze lastige spelling, een voorstel tot vereenvoudiging*. De taalkundige was tegen de dubbele spelling van lange klinkers, de eind-sch en de naamvallen. De Nederlandse minister van onderwijs Marchant voerde in 1934 enkele van Kollewijns wijzigingen door, maar in 1935 herriep zijn opvolger de aanpassing.

België legde in 1946 bij Koninklijk Besluit de spellingvoorschriften van Marchant op voor onderwijs en overheid. Lange klinkers werden voortaan enkel geschreven en de eind-sch verdween. De spelling werd verder uitgewerkt in

de Woordenlijst der Nederlandse Taal en in 1954 verscheen het Groene Boekje. Het ongenoegen over de dubbelspelling - voorkeurspelling versus toegelaten spelling - groeide, en in 1963 stelde de zogeheten Odeklonje-commissie een radicale vernederlandsing van bastaardwoorden voor, die evenwel niet werd aanvaard. Tot 1970 werd officieel de benaming ABN gebruikt.

Nederland en België sloten het Taalunieverdrag en in 1980 zag de Taalunie het licht. In 1990 moest de commissie-Geerts een evenwichtige regeling ontwerpen voor bastaardwoorden, verbindingsletters, de apostrof, het trema en het liggende streepje. De voorstellen van de commissie-Geerts voor bastaardwoorden lekten uit (een klakson op het buro van de ginekoloog) en werden afgewezen. De toegelaten spelling werd in 1994 afgeschaft.

Het nieuwe Groene Boekje kreeg in 1995 traditiegetrouw bakken kritiek. In de nieuwe van Dale stonden spelvormen die afweken van het Groene Boekje. In Vlaanderen ging de overheid op 1 september 1996 over op de nieuwe spelling; het onderwijs kreeg de keuze tussen 1 september 1996 en 1 september 1997. In 2002 wierp Vlaams minister van cultuur Paul van Grembergen weer olie op het vuur, want hij wilde de regeling van de tussen-N opnieuw bekijken.

Momenteel spreekt iedereen in Nederland en Vlaanderen het Algemeen Nederlands, maar het dialect zal niet zo snel verdwijnen.

Regels voor onze volkstaal

Hanteer taalregels niet klakkeloos. De regels van de Nederlandse taal, taaladviezen en schrijftips zijn handig als leidraad. Want taal is persoonlijk en levend, en voortdurend in verandering. Maak gebruik van de adviezen die j ou helpen, laat je niet in een keurslijf dwingen en blijf aan je lezer denken.

Oefen je in het beschrijven van tafereelen. Maak een korte beschrijving van ongeveer honderd woorden van een tafereel dat je op straat ziet. Kies daarbij een dominante indruk. De details die je in de beschrijving opneemt, moeten de dominante indruk ondersteunen. Een andere vingeroefening: ga naar een plaats waar je nog niet eerder was en probeer als een fotograaf het meest karakteristieke in een snapshot te vangen.

Schrijf spontaan. Als je begint met je schrijfwerk concentreer je je helemaal op de inhoud. Maak je geen zorgen over spelling, grammatica en correcte zinsneden, dat komt allemaal later wel. Het gaat nu vooral om iets spontaan te formuleren in je eigen bewoordingen en je gedachten de vrije loop laten. Al schrijvende kunnen zo weer nieuwe ideeën ontstaan.

Geef voorgeschiedenis voor ieder personage met mate. Beschrijf hun maniertjes en gewoontes. Laat zien hoe ze gevormd zijn door hun achtergrond. Contrasteer hun goede eigenschappen met de slechte kanten. Geef tegenstellingen en tegenstrijdigheden aan. Stel voornemens tegenover werkelijke daden. Vloek zoals het karakter van het personage het je ingeeft: verdorie, verhip, godverdomme, shit.

Zorg voor een goed leesritme. Korte zinnen mogen. Gebruik metaforen en vergelijkingen, maar gebruik synoniemen met mate. Creëer levendige beelden, beschrijf geuren, boots klanken na. Zet alledaagse dingen tegenover extreme handelingen en geef verschillende meningen en manieren van praten weer.

Schrijf verzorgde spreektaal. Spreek de lezer direct met u of je aan. We of ik, dat is de schrijver. De alinea is belangrijker dan de zin. Begeleid je mededelingen met ondersteunende zinnen. En cursiveer met mate; de eerste keer cursief, daarna enkel met hoofdletter. Gebruik met mate flashbacks. Geven ze een verklaring voor iets wat later is gebeurd maar wat de lezer al wist, is er sprake van een contrast of heeft de flashback een andere functie?

Vermijd bijvoeglijke naamwoorden zoals in: zei hij dreigend. Vermijd ook overbodige bijwoorden, niet: hij deed de deur stevig dicht. Vermijd ook zelfstandige naamwoorden zoals gebeuren, plaatsvinden, voordoen, doen, maken. Vermijd voorwaardelijke wijs; zou is de voorwaardelijke wijs van zullen.

Gebruik komma's met mate; voor en/of na woorden of zinnen die niet tot eigenlijke zin behoren, bij opsommingen, tussen adjectieven, bij een beknopte bijvoeglijke zin, bij een uitbreidende bijvoeglijke zin, bij een beperkende bijvoeglijke zin en bij losse zinnen. De komma tussen twee werkwoorden kan weggelaten worden.

Gebruik puntkomma's om samenhang te benadrukken. Een puntkomma gebruik je als je een samenhang tussen twee zinsdelen wilt aangeven. Je zou de puntkomma kunnen beschouwen als een compromis tussen komma en punt. Je sluit een mededeling af én geeft aan dat er mededeling volgt die samenhangt met de vorige. De rust die de lezer neemt duurt iets langer dan bij een komma. Marie is dol op brood en op de bakker; ze stapt dan ook dagelijks bij de bakkerszaak naar binnen.

Gooi hoofdstukken om, om het verhaal sterker te maken. Door alinea's te verplaatsen, werp je een frisse blik op je schrijfwerk. Trek woorden die bij elkaar horen niet uit elkaar. Staan ze te ver uit elkaar, dan stokt de blik van de lezer: er is iets aan de hand met die zin... Zo horen lidwoord en zelfstandig naamwoord bij elkaar, net als de werkwoorddelen. Een

oplossing is vaak van één zin twee zinnen maken. De voor het boek benodigde omslag. Beter is: De omslag die voor het boek nodig is.

Vermijd onnodige koppeltekens en beletseltekens, ofwel de drie puntjes aan het eind van de zin. Gebruik er drie (en niet vier of meer) en alleen als ze een functie hebben: bij een pauze of onverwachte wending, als de lezer zelf een gedachte of taboewoord moet invullen of om spanning op te roepen. Toen ging de deur open... Vermijd botsende voegwoorden zoals dat, als, omdat. Vermijd dubbele ontkenningen.

Vermijd clichés en flauwe woordspelingen. Haar lange haar viel als een blonde waterval over haar rug en ze lachte haar prachtige witte tanden bloot. Die zin bevat clichés (blonde waterval, witte tanden) die zo ontzettend vaak voorkomen in teksten, dat geen lezer er meer warm of koud van wordt.

Vermijd lijdende zinnen. In lijdende zinnen blijft vaak onduidelijk wie iets doet en bovendien maken ze de formulering omslachtig. Actieve zinnen lezen over het algemeen prettiger. Het manuscript werd grondig gecorrigeerd door de redacteur. Beter is: De redacteur corrigeerde het manuscript grondig. Niet: het lichaam werd gedragen door Jan en alleman. Beter: Jan en alleman droegen het lichaam. Zoek vervoegingen van worden.

Vermijd naamwoordstijl. Het vervangen van een zelfstandig naamwoord door een werkwoord leidt ertoe dat concrete gebeurtenissen worden voorgesteld als abstracte verschijnselen. Het schrijven van het boek door de auteur vergde veel tijd. Beter is: De auteur had veel tijd nodig zijn boek te schrijven.

Vermijd te lange zinnen. Het is prettig dat je als lezer snel weet waar het om gaat. Soms moet je echter heel lang wachten op de ontknoping: de kern staat helemaal achterin de zin. Mogelijke oplossingen zijn de kern van de zin naar voren halen of van de lange aanloop een afzonderlijke zin maken. Een heel

lange zin van honderd woorden is niet altijd moeilijker te lezen dan een kortere van dertig woorden. Het gaat vooral om de opbouw van de zin, de ordening van de woorden. Als die goed is, kun je een zin bij wijze van spreken zolang maken als je nodig vindt. Te veel tussenvoegsels en bijzinnen tussendoor leiden de aandacht alleen maar af.

Vermijd typische schrijftaal. Sommige mensen bezigen in hun teksten onvervalste schrijftaal. Zij doen dit omdat het zo hoort, omdat ze niet anders gewend zijn of om indruk te maken met officieel taalgebruik. Typische schrijftaal, waarin regelmatig gebruik wordt gemaakt van ouderwetse woorden als sedert, nochtans en tevens, kan nogal geforceerd en afstandelijk overkomen. En dat bevordert de leesbaarheid niet.

Vermijd vage uitdrukkingen. In de spreektaal heb je vele mogelijkheden om je vaag uit te drukken. Wat ons betreft zijn in de schrijftaal zulke vaagheden taboe. Ik heb zoiets van... , naar jou toe, ermee omgaan, ergens vind ik dat, stukje, gebeuren, jakkie, het moge duidelijk zijn, in principe, ergens aan gaan werken, ik beleef dat heel anders, daar ben ik nog niet helder over, de met de aan het..., met betrekking tot, weet je.

Pas op met werkwoordelijke eindgroep. Aan het eind van een zin krijg je soms een opeenstapeling van werkwoorden. De combinaties met die werkwoorden lijken eindeloos. Regel: in de werkwoordelijke eindgroep moeten de hulpwerkwoorden altijd blijven. Het voltooid deelwoord staat ervoor of erachter. De andere mogelijkheden zijn fout. Tip: zet het voltooid deelwoord altijd voorop, dan is het nooit fout. Daar geven we in de spreektaal trouwens ook de voorkeur aan... Dus: Ik verneem dat het project uitgevoerd zal kunnen worden. Ik verneem dat het project zal kunnen uitgevoerd worden. Ik verneem dat het project zal uitgevoerd kunnen worden. Ik verneem dat het project uitgevoerd zal kunnen worden. Ik verneem dat het project zal kunnen worden uitgevoerd.

Loop je tekst eens na met de zoekfunctie van je tekstverwerker. Zoek worden, word, wordt, werd, hebben, heeft, had enz. Zou de tekst niet beter leesbaar zijn als je deze hulpwerkwoorden (regelmatig of soms) zou vervangen door een actieve tijd? Ook leuk om op te zoeken: ook. Echt zo'n woordje dat veel auteurs ongemerkt veel gebruiken. Bedenk zelf andere stopwoorden die jij bezigt en die je uit de tekst kunt gooien.

Laat je boek nalezen door een of twee mensen die je vertrouwt als jouw redacteur en laat ze commentaar geven. Of leg het een tijdje weg en probeer het dan als een objectieve lezer te lezen. Schrap wat te veel is. De tweede versie is de eerste min 10 procent.

Stuur een persbericht om mensen op de hoogte te brengen dat je een boek verkoopt. Of ga op boekenmarkten staan. Hang berichten uit in de verenigingen die je frequenteert. Je bent als auteur zelf de beste ambassadeur van je boek.

Spreek een spreuk

De wijze waarop je iets zegt is een gezegde. Maar de doorsneemens maakt fouten bij het gebruik van die uitdrukkingen. Een goed idee om hier de juiste vorm van een aantal zegswijzen te belichten:

aan de troon verzaken

aan gene zijde

niet: van gene zijde

aan het einde van je Latijn zijn

aan het lachen maken

niet: aan het lachen brengen

aan iets geloven, in iets geloven

aan lagerwal raken, zijn

aandacht trekken, aandacht vragen

iets onder iemands aandacht brengen

aandacht vergen

niet: aandacht verleggen

aandacht vestigen op iets of iemand

niet: de aandacht op iemand of iets richten

aanzoek of belofte hernieuwen

akkoord zijn, akkoord gaan

alle theorieën ten spijt, alle verhalen ten spijt

als bij toverslag, ineens, onverwachts (verdwijnen)

als de dood voor iets zijn

als de gesmeerde bliksem

als een donderslag bij heldere hemel

als puntje bij paaltje komt, toen puntje bij paaltje kwam

andere katten te geselen hebben

andere koek, koffie, thee

niet: een ander paar mouwen

apocalyptische figuur

bij het minste onraad ruiken

bij nader inzien
binnen de kortste keren, in of met de kortste keren
daar heb je gelijk aan (handelwijze)
 ook: daar heb je gelijk in (oordeel)
daar valt geen peil op te trekken
dat houdt geen steek
dat is krak hetzelfde
dat is van later zorg
de beuk erin gooien
de bijeenkomst is om 7 uur
 niet: de bijeenkomst zal om 7 uur zijn
de draak met iemand steken
de gang geeft uit op
de hele rimram
de Hof van Eden, een hof van Eden
de jaren zestig, de zestiger jaren
de kat de bel aanbinden
de kim in de avondschemer; schijnbare rand van de horizon
de kluts kwijtraken
 niet: het noorden verliezen
de kogel is door de kerk;
 de beslissing is gevallen, er is niets meer aan te doen
de kust is veilig
 niet: de kust is vrij
de loftrumpet over iets of iemand steken
de macht over het stuur verliezen
de middernachtolie verbranden
de muis van je hand
de net-uit-mijn-bedlook
de plaat poetsen
de plak voeren
 niet: de plak zwaaien
de proef op de som nemen
de rekening vereffenen

de roep van het avontuur volgen
de spot met iemand drijven
de teerling is geworpen
de voorspelling wordt bewaarheid
de vuurdoop ondergaan, de vuurproef doorstaan
de wens is de vader van de gedachte
drie keer zo groot als, drie keer groter dan
dubbele deur
eelt op je ziel hebben
een glimp opvangen
 ook: een glimp opvangen van; hij zag een glimp van
een samenloop van omstandigheden
een slag pareren
een speld in een hooiberg zoeken
een zee van tijd
eens en voor altijd
 niet: voor eens en voor altijd
effect op het milieu
er is geen land met hem te bezeilen
er is geen vuiltje aan de lucht
 niet: er is geen wolkje aan de hemel
er met de schrik afkomen, hij is er met de schrik afgekomen
ergens geen graten in vinden
ergens lucht van krijgen
ergens verzeilen, ergens verzeild raken
gedane zaken nemen geen keer
geen blad voor de mond nemen
geen graten in iets vinden
 niet: geen graten in iets zien
geen hulp verlenen aan een persoon in nood
 ook: persoon in nood aan zijn lot overgelaten
geen spier vertrekken
 niet: zonder verpinken
handelen naar eigen goeddunken

het bekopen
het bij het verkeerde eind hebben
het doel heiligt de middelen
het hazenpad kiezen
het juk afwerpen
het kaf van het koren scheiden
het lachen zal je vergaan
het loodje leggen, aan het kortste eind trekken, sterven
het niet aan zijn hart laten komen
het onderspit delven
het onderste uit de kan willen hebben
het pleit winnen
het slijk der Aarde, geld
hij maakte geen aanstalten om
niet: hij deed geen aanstalten
hij woont vlakbij/vlak bij een drukke straat
ook: hij kwam dichtbij/dicht bij een frituur
hoge ogen gooien, verwijst naar de ogen van een dobbelsteen
horen en zien vergaan ons, horen en zien verging hem
ook: dat horen en zien ons vergaan
iemand aan de dijk zetten
ook: dat brengt of zet geen zoden aan de dijk, geen aarde
iemand aan de tand voelen
iemand bont en blauw slaan
iemand buiten gevecht stellen
iemand de les lezen
niet: de les spellen
iemand een koekje van eigen deeg geven
iemand een lesje leren
iemand een veeg uit de pan geven
iemand eerste hulp bieden
iemand het hemd van het lijf vragen
iemand het hof maken
iemand het zwijgen opleggen

iemand iets aan het verstand brengen
niet: iets diets maken

iemand iets op het hart drukken

iemand in de pan hakken

iemand in elkaar slaan

iemand in het nauw drijven

iemand kantje-boord missen

iemand met een kluitje in het riet sturen

iemand met het plat van het zwaard kennis laten maken

iemand mores leren

iemand onder de voet lopen

iemand op een haar na missen

iemand op het goede, rechte pad brengen
niet: op het slechte pad geraken
wel: het verkeerde pad gaan

iemand over de kling jagen

iemand over dezelfde kam scheren

iemand pootje haken

iemand ruw bejegenen

iemand tegen zich in het harnas jagen

iemand van haar noch pluim(en) kennen

iemand van zijn melk brengen

iemand zand in de ogen strooien

iemands leven sparen

iemands woorden in de wind slaan

iets doorlezen
niet: iets overlopen

iets in de waagschaal stellen, iets gevaarlijks doen, waagstuk

iets in het schild voeren

iets is in geen velden of wegen te bekennen

iets loopt op de klippen

iets met voeten treden, met de voeten

iets op een duimbreed missen

iets op het spoor zijn, iemand op het spoor komen

iets op je kerfstok hebben
ook: ik wil dat niet op mijn kerfstok hebben

iets te kennen geven

iets uithalen,
niet: iets uitsteken

iets verdwijnt als sneeuw voor de zon
ook: dat smelt als sneeuw voor de zon

iets voor de kiezen krijgen, iets zwaars te verduren krijgen

ik ben de piste uit, ik ben weg

ik ben geschrokken
niet: ik ben verschoten, ik heb me verschoten

ik ben verschrokken, hij verschrok van zijn zonde, verschrikt
niet: ik heb me verschrokken

ik kwam als laatste aan, ik kwam het laatste aan
niet: ik kwam de laatste

ik verwacht iets
niet: aan iets

ik weet er alles van af
niet: ik weet er alles vanaf

in de bovenste schuif liggen

in een oogwenk
niet: in een glimp

iemand een oogwenk geven, een blik van verstandhouding

in het holst van de nacht (verdwijnen)

in het vergeetboek/vergeethoek geraten
ook: in de vergeetput vallen

in het zand bijten

in plaats van
niet: in de plaats van

in rep en roer zijn
niet: in rep en roer staan

je bekomst hebben of krijgen

je gebeente zal hier verbleken, wee je gebeente

je houding jegens

je huid duur verkopen
je kunt er donder op zeggen
je leven veil hebben
je lot bezegelen
je woede koelen op iemand, de woede laten bekoelen
 ook: in woede ontsteken, ziedend
jij doet een dode lachen
jij kent hem beter dan mij <> jij kent hem beter dan ik
kastanjes uit het vuur halen
korte metten maken, korte metten met iemand maken
 ook: iemand de metten lezen
kost wat kost, (het) koste wat het wil, of kost
lieverkoekjes bakken we niet
met alle gevolgen van dien
 'van dien' staat niet in de van Dale, dus liever niet.
met beide benen op de grond staan
met de deur in huis vallen
met de staart tussen de benen thuiskomen
 niet: met de staart tussen de benen vluchten
met raad en daad bijstaan
met twee woorden spreken, niet enkel ja of neen antwoorden
misdrijven tegen de menselijkheid
 niet: misdaden tegen de mensheid
naar iemands hand dingen
niet van de hoed en de rand weten, van niets weten
niet veel in de melk te brokken hebben
 België: veel in de pap te brokkelen hebben
niet versagen
om godswil, enkel in bijwoordelijk verband
ontzag inboezemen
op de duur
 liever niet: op den duur
 niet: ten laatste
op eigen houtje uitvoeren

op het eerste gezicht
niet: op het eerste zicht
op stel en sprong, onbesuisd
oude koeien uit de sloot halen
overstuur zijn
pas op de plaats maken
niet: ter plaatse trappelen
puzzelstukjes in elkaar passen
raadpleging na afspraak, volgens afspraak
niet: op afspraak
rechts heeft voorrang, voorrang rechts
niet: voorrang van rechts
rechtschapen zijn
richting aangeven
schateren van het lachen
scheep gaan
scheer je weg
spijkers op laag water zoeken
te veel achter onbelangrijke dingen zoeken
stank voor dank krijgen
te communie gaan
tijd en tij wachten op niemand
tijd nemen, vinden, vrijmaken
niet: tijd maken voor
tot elke prijs handelen, tot elke prijs
ook: te allen prijze
tranen biggelen over de wangen
tuk zijn op iets
tussen de soep en de patatten
uit de school klappen
uiterlijk op, ten laatste op, tegen
niet: uiterlijk tegen, ten laatste tegen
uitgeleefd huis, ik leef mij uit, laten verkrotten
uitgesteld is niet verloren

van bil gaan
van hot naar haar
niet: van hot naar her
van kindsbeen af, van jongs af (aan)
van leer trekken
van tijd tot tijd, bij tijd en wijle
niet: op tijd en stond
van toeten noch blazen weten
van wal steken met
van zins
niet: zinnens
veel stof doen opwaaien
veld winnen
verjaren, jarig zijn
verstek laten gaan, niet verschijnen, niet meewerken
ook: niet komen opdagen, niet optreden
vertellen van
niet: vertellen over
victime de l'amour, na duel
victorie kraaien
voet bij stuk houden
voldoening eisen, voldoening geven
volslagen duisternis, Egyptische duisternis, halfduister
niet: halve duisternis
voor geen kleintje vervaard
niet: van geen kleintje vervaard
voor iemand in de bres springen
voorzichtigheid is de moeder van de porseleinkast
wat scheelt u, wat schort/scheelt eraan?
niet: wat scheelt er
weten hoe de vork in de steel zit
zich als een duivel in een wijwatervat weren
zich in de nesten werken, in de nesten zitten
ook: iemand uit de nesten helpen

zich meester maken van iets
zich van zijn taak kwijten
zich verantwoordelijk voelen voor mensen (verantwoordelijk)
 ook: zich verantwoordelijk voelen voor dingen (oorzaak)
zij is groter dan ik
 niet: zij is groter dan mij
zijn broek scheuren aan iets
zijn eigen plan trekken
 niet: zijn plan trekken
zijn gegeven woord is heilig
zijn stem breekt

Zo praat de Belg niet

Vlamingen spreken niet het Nederlands dat onze noorderburen bezigen. Niet alleen hun uitspraak is totaal anders, ook hun woordenschat is heel verschillend. Dat probeer ik duidelijk te maken met de volgende woorden die voor een Vlaming misschien pijnlijk in de oren klinken (Vlaams):

aardig
airmiles,
appelen (appels)
babe
bekakt
betweterig
bikkelhard
blaaskaak
brallen
bruut
elpees
etterbak
faken
fantastisch
feeks
föhn (haardroger)
fraai
gaaf
geinig
gelazer
gesjacher
gezeik
gezwets
gul
hartstikke
hengsten

hetze
huffer
huichelaar
joch
jokken
jus d'orange (vruchtensap)
kaaskop
kanjer
kleumen
krenterig
lachebekje
leraren (leraars)
lunchen
malle meid
maskerade
mechaniekje, mechaniek
melig
mopperen, mopperaar
nachtzoen
ochtendgloren
ontzettend
opsodemieteren
ouwehoeren, geouwehoer
pik
pitten
pleeboy, reserveclosetrollen
pochen
punaise (VI: duimspijker)
rampetampen
reuze
rotslecht
schelm
schoorvoetend
schorem

secret
sixties, seventies
slet
surveillance
taalplezier
tjonge
uitkienen
verrekte
volksmens
woordrijkdom

Ook sommige Nederlandse gezegdes mogen er zijn:

ben je besodemieterd?
ben jij mesjoche?
 liever niet: mesjogge
dat is niet netjes
de kat uit de boom kijken
de pannen van het dak spelen
de sterren van de hemel spelen
dit is te gek
drie dwaze dolle dagen van de bijenkorf
een glaasje prik
een kijkje nemen
een mooi schilderij
 Vlaams: een schoon schilderij
een slag om de arm houden
eten prakken
even checken
geen greintje
geen spaander heel laten
het ruim
hou je haaks
iemand heeft de lach aan zijn kont hangen

iets dergelijks
in de majem vallen
in zijn hempie staan
Jezus mina
krijg de kolere
naar mijn smaak
over de rooie gaan
reken maar van yes
rot op meid
thuis voor de buis
vast en zeker

Vlaams: zeker en vast
verwend wicht
wachten tot iemand een ons weegt
wat een slap gedoe
wat enig
weet je wel

In den beginne was er het ongekuiste woord

Zowel in Nederland als in Vlaanderen is God niet van zijn voetstuk te stoten, maar wankelen doet Hij wel. Door de eeuwen heen had Hij het voor het zeggen. Hij sprak en het Woord was er. God is voor mij door andere woorden met een hoofdletter van zijn plaats verdrongen, maar de volgende uitdrukkingen met Zijn Naam erin zullen nog wel enkele eeuwen in onze voertaal blijven hangen.

Godverdikkeme

aan Gods zegen is alles gelegen
alles doen wat God verboden heeft;
 allerlei ongeoorloofde handelingen verrichten
als 't God belieft, zo regent het met alle winden;
 bij God is alles mogelijk
vechten als Daniël in de leeuwenkuil;
 zich in een zeer benarde positie bevinden
als het van God niet komt, van zijn heiligen ook niet
bij God is genade, maar bij hem niet;
 gezegd van een streng, onbarmhartig man
bij God; bij God almachtig
daar is niemand volmaakt dan God alleen;
 om eigen tekortkomingen te verontschuldigen
dat verhoede God; ter bezwering van onheil
dat zullen wij God en de molenaar laten scheiden;
 iets onbeslist laten
de almachtige, eeuwige, genadige God
de here, de heer God; God de heer.
de lijdensbeker drinken, de lijdenskelk ledigen;
 ramspoed ondervinden
de mens wikt, maar God beschikt;
 wie plannen maakt, rekent met slechte afloop

de mensen maken de kalender, maar God maakt het weder
de paden van Jericho bewandelen; zomaar wat rondlopen
dertig met God; ter bezwering van het kwaad
één pot, één God; zij zijn pot en God, voor onafscheidelijke
vrienden
één potje Gods; twee handen op één buik
ga met God; bij een afscheid, onder zijn hoede
godbetert; hopend op herstel na ramp
God danken op zijn blote knieën; heel erg dankbaar zijn
God geneest en de dokter trekt het geld
God hebbe zijn ziel; bij een overledene
God kastijdt die hij liefheeft
God lone het je; God zal het u lonen;
als dankzegging voor een aalmoes
God loven, zegenen, vrezen, danken, dienen
God mag weten waartoe dat dient;
in formules ter bekrachtiging van de waarheid
God noch zijn heiligen vrezen;
van God noch zijn gebod weten, goddeloos
God mag weten..., als bevestigingsformule waarbij God
getuige is
God weet dat ik waarheid spreek; als uiting van onzekerheid
God weet waar die sleutel gebleven kan zijn
God zal me liefhebben; God zal me kraken;
verbazing, ongeduld, verontwaardiging
God zegene u; God schenke u gezondheid en voorspoed;
als heilwens
God zij dank; God zij gedankt, synoniem: goddank
God zijn ogen uitsteken; zonder redenen klagen
o god; och god
Gods water over Gods akker laten lopen; geen hand uitsteken
help uzelf, zo helpt u God
het is godgeklaagd
het is zonde voor God; een grote schande

God helpe u; mooie woorden alleen baten niet
hij haalt om een potscherf God en de wereld overhoop;
 bij kleinigheid wereld bewegen
hoe is het Gods ter wereld mogelijk;
 als uiting van sterke verwondering
ieder voor zich en God voor ons allen
iemand aan Gods hoede toevertrouwen; als afscheid
iemand de levieten lezen; berispen;
iemand van Pontius naar Pilatus sturen;
 iemand van het kastje naar de muur sturen
ik schipper naast God; God is de eerste schipper, dan ik pas
ik weet er Gods ter wereld niets van; helemaal niets weten
in Gods vrije natuur wandelen; naakt lopen
je zegt niets, maar God hoort je brommen;
 ook onuitgesproken is je mening duidelijk
Jezus God toch; als versterking
leven als God in Frankrijk; een gemakkelijk leven hebben
er geen God of goed mens in zien; het is er eenzaam, zeer
afgelegen
spotten met God en zijn gebod; met alles spotten
van God los; goddeloos
van God noch zure appels weten; nergens iets vanaf weten
waar God een kerk sticht, daar bouwt de duivel een kapel;
 bij iets goeds komt iets kwaads
zo God wil (en wij leven); als vroom voorbehoud bij beloften
zoals het God behaagt; als uiting van berusting.

Gemene taal en verwensingen

Als je Nederlanders als toekomstige kopers van je boeken ziet, zul je hun Nederlands tot in de kleine puntjes moeten kennen. Heb je hun schuttingwoorden onder de knie, dan ben je gegarandeerd al halfweg. Gebruik de volgende woorden met mate:

baardkoekoek
bakkestor
bakok
baviaan
bemoeial
beotiër
beunhaas
beurzensnijder
blaartrekker
boerenkinkel
bramarbas
brobbelaar
brutale vlerk
droogstoppel
druktemaker
halve gare
ezelsveulen
feeks
feloek
gauwdief
gespuis
geweldenaar
hakkelaar
hansworst
hennetaster
idiot

imbeciel
kakadoris
kemelkoek
kinkel
konijnenkeutel
kornuit
krentenweger
kwibus
labbekak
lastpost
leeuwenhart
lijntrekker
lomperd
lykantroop
mafikker
meelmieter
melkbaard
melkmuil
ossenkop
ouwe kwezel
papekulleke
pootui
putrefactor
rampetamper
rare
reetkever
rekel
rokkenridder
rukker
satansknecht
schelm
schoft
schurk
sjabrak

sloddervos
snoeshaan
snotaap
sycomoor
tongvaren
toverkol
uilskuiken
vreetwolf
zot
zwarterik

De geboeide arm der taalwet

Als je van plan bent een thriller of misdaadroman te schrijven, ben je beter op de hoogte van het reilen en zeilen van het politieapparaat.

Het Openbaar Ministerie, de verdediging en de professionele rechters zijn vertegenwoordigd in de rechtbank. Het parket vervolgt en brengt verdachten van georganiseerde misdaad voor de rechtbank, bijvoorbeeld bij drugshandel, hormonenzwendel, economische, financiële en fiscale misdrijven. Het OM beslist over een vervolging inzake strafbare feiten, vervolgt indien nodig en voert strafvonnissen uit. Het requisitoir van het OM moet schriftelijk of mondeling overgedragen worden.

Het federaal parket bestaat uit procureurs-generaal en voert de leiding over grote misdaadonderzoeken die de grenzen van de gerechtelijke arrondissementen overschrijden. In burgerlijke zaken krijgt het OM op eigen verzoek of op bevel van de rechtbanken of hoven mededeling van de zittingen over burgerlijke vorderingen, de voogdij over minderjarigen en onbekwaam verklaarden of de akten van burgerlijke stand. Het wordt ook gehoord in door het Hof van Cassatie uitgesproken zaken.

In de hiërarchie van het OM staan de procureurs-generaal bij de hoven van beroep boven de leden van hun Parket-Generaal, de procureurs des Konings en diens substituten van hun rechtsgebied. Advocaten-generaal en substituten-generaal staan de procureurs-generaal bij de arbeidshoven bij. Advocaten-generaal en substituten-procureurs-generaal staan de procureurs-generaal bij de hoven van beroep bij. Advocaten-generaal staat de procureurs-generaal bij het Hof van Cassatie bij. Substituten staan de procureurs des Konings bij. Substituten-arbeidsauditeurs staan de arbeidsauditeurs bij. Commissarissen van politie of gerechtelijke officieren of

agenten bij de parketten staan de substituten bij. De arbeidsauditeur oefent de functies van het OM bij de arbeidsrechtbanken uit. De auditeur-generaal oefent de functies van het OM bij het Militair Gerechtshof uit.

De Koning benoemt de leden van het OM en kan ze ook ontslaan. Zij staan onder het toezicht van het hoofd van het parket waartoe zij behoren en onder het gezag van de minister van Justitie. De krijgsauditeur oefent de functies van het OM bij de krijgsraad uit. De procureur des Konings oefent de functies van het OM bij de rechtbanken van eerste aanleg en de politierechtbanken uit. De procureur-generaal, de arbeidshoven en de hoven van beroep oefenen de functies van het OM bij het Hof van Cassatie uit.

Het College van procureurs-generaal bij de hoven van beroep bestaat uit vijf procureurs-generaal en het stelt de prioriteiten in het opsporings- en vervolgingsbeleid vast. Nationaal-magistraten en federaal-magistraten coördineren en zetten procureurs des Konings aan om samen te werken in grensoverschrijdende dossiers.

Ten onrechte wordt in de rechtssfeer soms het letterlijk Franse afstapping ter plaatse... (descente) gebruikt. In het Nederlands heet dat plaatsopneming, wanneer de rechterlijke macht zich ter plaatste begeeft om zich van omstandigheden en situaties te vergewissen of personen te horen (cf. art. 1007 van het Gerechtelijk Wetboek). Wanneer het parket een onderzoek gaat verrichten van een misdrijf, zegt men dat het zich ter plaatse begeeft (descendre). Wanneer de politie zich onverwacht naar een plaats begeeft om een onderzoek te verrichten of personen aan te houden, noemt men dat een inval (descente). Men kan ook zeggen dat de politie ergens binnenvalt. Bijv. De politie heeft een inval gedaan in een clandestien speelhuis. Toen de politie binnenviel, draaiden er twee roulettetafels.

Opsporing verzocht/gezocht

ante-mortem, voor de dood

artikel strafwetboek

autopsie

bereden politie, vroeger: zwaantjes

boordradio

calliphoralarven, maden van blauwe vlieg

caseofficer, politieofficier die verantwoordelijk is

commissaris

conduitestaat

de arm der wet, de sterke arm (der wet)

delict

dienst bijzondere recherche, dienst zware delicten

doodsoorzaak

eersteklas scherpschutter

forensieteam, forensisch team

forensisch speurder

georganiseerde misdaad

gerechtelijke politie, gerechtelijk vooronderzoek

grensoverschrijdende criminaliteit

griffier

handboei

het getuigenis

hoofdcommissaris

inspecteur

insubordinatie

jury

justitie

korpschef

lab coördinator, lab deskundige, lab technicus

legitimatiewijs, legitimeren

logistieke steun

lokaas

lokale Politie, lokale Recherche
medische expert
meester Vekemans, advocaat
meldkamer
modus operandi, werkwijze van moordenaar
onderzoeksrechter, bijgestaan door griffier
op het terrein
openbaar ministerie, de Staat
parket
plaats delict, Duits: tatort
politiesteundienst
post-mortem, na de dood
procureur
procureur des Konings
procureur-generaal
profielschets
rechercheteam
requisitoir
roestvrijstalen obductietafel, autopsie
rood-wit gestreept lint, roodwitlinten
slachtofferhulp
speciaal agent
sporenonderzoek, sporenonderzoekers
straatagent
strafpleiter
substituut, van de procureur des Konings
surveillant
tactisch expert, tactische recherche
technische recherche
traumatisch voorval
vragen om assistentie, wachten op assistentie
wapenstok, uitschuifbaar
zoetige reuk van rottend mensenvlees

Ongebruikelijke spring-uit-de-bandwoorden

Fris je teksten op met woorden die de doorsneemens niet gebruikt of waarvoor een couranter woord bestaat, met het risico natuurlijk dat de lezer ze niet kent. Een woordje apart, meer zelfs:

11 septemбераanslag
aalmoes
aanbiddelijk
aanblik
aangorden
achteruitkijkspiegel, ook: binnenspiegel en buitenspiegels
affuit; driepoot voor mitrailleur
afranselen, afrossen, aftuigen, aframmelen: babbelen
afvinken
aha-erlebnis
alkoof; bed in nis
alternatieve werkelijkheid, alternatieve wereld
 ook: surreële wereld
amechtig
antagonist; tegenspeler, tegenstander
antisemitisme; Jodenhaat
antropoïde; mensaap
apennootje
baaldag
babbelbox
babbelkous
baby'tje
baby lance; ambulance voor kinderen
back-up
badderen; pletsen in het water
badineren; de draak steken, gekscheren
baggermachine, baggerschip

baghera, akela
bajes
baldakijn; op zuilen rustend dak boven een altaar of beeld
barricaderen
bazuinen; soort trompetten zoals bij steekspel
bekogelen
bekommernis; zorg
belegeraars, belegeren
belvédère; torentjes, koepels, villa's met uitzicht
beschermengel
beurskrach; klinkt als lach
bezwijken
bijdehand, bijdehante
bijslaap
bikinietje
bioscoop; het gebouw
bivakkeren
bizar, grotesque, extravagant, weird, outlandish
bladwijzer, ook: boekenlegger
bloedstollend
bloedvergieten
bolwerken, een bolwerk
bomvol, tjokvol, propvol, nokvol, stampvol
boosaardig
bootschoen; schoen met rubberzool
 tegen het uitglijden op het dek
bootsschoen;
 buiten boord gehangen houten plaat waartegen de boot rust
bordspelen
botgrijs; kleur in het maanlicht
bovenmaats, ook: ondermaats, overmaats
branie
brokaat; zware zijden stof met gouddraad versierd
cafeetje

calqueren
chagrijn
chemicaliën
cinema; filmbedrijf
crash; klinkt als smash
deurspijl; deurkozijn
DGSE, Franse CIA
diabolisch
dienstmaagd
digibeet; onkundig op het gebied van computers
diskjockey
dobermann pinchers
dolboord; bovenrand van boot waarin dollen bevestigd worden
donders
donquichotterie
doodeng
doodsbenauwd
doorzonde schaduw
dralon slip
driest
droefgeestig
duchten
Duitse herder, Mechelse scheper
duivelsboom; wortels in de lucht, takken in de grond
dvd, Digital Versatile Disk
dwaas
krijtstreepjak; een pak met krijtstreepje
epitaaf; grafschrift, grafsteen, tombe
erkervenster
erlenmeyer; bekens, branders
 apparatuur voor titratie en distillatie
erotomaan; vervuld van het seksuele
fallopische buis; buis bij vrouwen
farizeeër; schijnvrome, huichelaar

fatwah; banvloek
foeteren
foliant; boek van het grootste formaat
fonetisch alfabet
 alfa, bravo, charly, delta, echo, foxtrot, golf, hotel, india,
 julia, kilo, lima, mike, november, oscar, papa, qeubec,
 romeo, sierra, tango, uniform, victor, whisky, x-ray, yankee,
 zulu
frietten, frites, patat, patates-frites
gebelgd
geeneen, geen een
gemier
gepommadeerd haar
gerikkik, het geluid van kikkers in een poel
geronnen bloed
glee; slijtplek in weefsel
gluiperig
graankorrelbestaan, zandkorrelbestaan
Grandprix
guano
Guinees biggetje
gutturalen; keelklanken
handgemeen
handlanger
haveloze
hedonisme; genotzucht
heetgebakerd
holbewoner
hoogpolig tapijt
houtrook
immuniteit, ook: het niet-onderworpen zijn aan bepaalde wetten
inhaler; puffer, pompje zuurstof
in-vitrofertilisatie; in-vitrobevruchting, proefbuis-bevruchting
jaloezieën

jammerkreten
jijjouwen; met jij en jou aanspreken
jungle
kalotje; christelijk of voor kaalhoofdigen
kampvechter
kasteelvrouw, kasteelheer
kathedraal, titel: basiliek
keppeltje; joods hoofddekse
kerkeren
kevlavest
kielzog
kippenkontje; haardracht waarbij haren langs achter naar
elkaar toe gekamd worden
klavier; muziekinstrument
kleuren: zeilblauw, eclipsgrijs, poolwit
klittenband
klopjacht
kluwen
klysmavement, darmspoeling
knaapje; kleeherger
knevelarij; geldafpersing
knevelen
koesteren
kofferbak; kofferruimte, achterbak
kogelwerend of kogelvrij vest, werend: tegen de meeste kogels
kuiperij; geknoei
kwatsj; onzin
kwelgeest
kwellen
labiae marjora; de grote schaamlippen
lachebekje
lafaard, lafbek, platbroek
lapzwansen
lateien

leefloon; bestaansminimum
leefloontrekker; bestaansminimumtrekker
lichtkegel
lijkwagen
literatuur, literatuur
lucide
lullen; wartaal uitslaan
malloot, druif, mafkees
malversatie; verduistering van toevertrouwde gelden
manuscript handgeschreven, typoscript met de computer
martelen, folteren, pijnigen
mekkeren
memorabilia
met afgrijzen
metallic, metalliek
miezelen
minuterie; kookwekker tijdschakelaar
molenwieken
navigator, niet: copiloot, ook co-driver
nekschot; onmiddellijk dood
nevelaar; zuurstof toediening
nijnagel; plaats waar de huid langs de nagel is ingescheurd
noppenfolie
ontrek
ondier
ongenadig
ontlezing; fenomeen dat er minder gelezen wordt
ophitsen
opruien
orthodox; met de juiste overtuiging
oudewijvenpraat
overmeesteren
palaveren
pallets, niet: palletten

palmeren, op de palm van de hand balanceren
parking
periferie; buitenring van stad
pingel; herkenningmelodie
pin-upgirl
pissertje
pissijn, niet: urinoir, pisbak
plastron, stropdas, piastrone, plastroen
 ook: metalen borstplaat, bij schermers leren borstlap
poeha
posteren
praatpaal; gsm, zaktelefoon
prakkeseren, praktiseren
prangend
precieus; kostbaar
preciezerd, niet: pietje precies
prevelen, mompelen, murmelen
 ook: prevelen, binnensmonds praten
prostitu e, man
prostituee, publieke vrouw
protagonist, hoofdrolspeler
pur sang
push-upbeha
raaskallen, dazen, kletsen, bazelen
 ook: leuteren, kletsen, onzin uitkramen
radslagen, het wiel
redigeren, herschikken van boektekst
roekoe n
Rubiks-kubus
ruin; gesneden hengst
sacoche
santenkraam
sardonisch
scheluw; scheef getrokken

schietgebed; snel gebed in nood
schuttingwoorden
siepelen
sinister
slaapdronken
sleets
slokputje
sluipschuttergeweer; Finse makelij: Sako TRG 21
sluw
snaaks; ondeugend grappig
snavel; bek van vogel
souveniertje, souvenir
spinrag
stenen beltmolens; belt of verhoging om meer wind te vangen
sterrenwichelaar, astroloog, sterrenwichelarij
stormlopen
strangleren; met koord of handen wurgen
strapless; zonder schouderbandjes
strietsen; laag overvliegen, geslachtsgemeenschap hebben
struweel; struikgewas
superplie; wit linnen koorhemd met wijde mouwen, door een
geestelijke gedragen
surrogaatkoffie
tagliatelle
tamarisk
taxietje
tergen; treiteren, sarren
teweerstellen
thaumatologie; leer van de woorden
thaumaturg; wonderdoener
tijdkorter, tijdpassering
tiptenen; op de tippen lopen
tl-balk
toevlucht

tongewelf
tonsuur; geschoren priesterkruin
trammelant
tumult
turbinemolens
twisten, doe de twist
uitstoelen (van planten), aan de grond zijloten vormen
up-to-date
veile amourettes; avontuurtjes voor geld
venerabel; eerbiedwaardig
ventweg; van de rijbanen gescheiden rijstrook langs huizen
niet bestemd voor snelverkeer
verbouwereerd
verbrijzelen
verdachtmaking
verduiveld
verknocht
verspieder; spion
verzeilen, verzeild raken
vest; Franse gilet, gehaakt of gebreid jasje
vierklauwens
voorgeborchte
voor zielen die hel, hemel of vagevuur niet binnen mogen
voorliegen
waandenkbeeld
weduwnaarspijn; stroomstoot in ledematen
weerspanningheid
welteverstaan, wel te verstaan
whore, hoer
windklok, windgong, dromenvanger
worgen
zaklantaarn
zaktelefoon; gsm, mobieltje
zielenroerselen

niet: zinsberoerselen
zinspelen
zippen; doorspoelen op video, comprimeren van bestanden
zonderling
zorgwekkend
zuurstokstrepen
zwart-wit, wit-zwart
zwichten